

Nagrada Zlati legat 2012 The Golden Bee-eater Award 2012

Zlati legat je nagrada, ki jo DOPPS podeljuje slovenskim ornitologom za najboljše delo s področja ornitologije, objavljeno v preteklem letu doma ali na tujem. Nagrado sestavlja pisno priznanje in denarna nagrada.

Žirijo za podelitev nagrade Zlati legat 2012 je imenoval Upravni odbor DOPPS na seji dne 19. 12. 2013, in sicer v sestavi: Luka Božič (član; DOPPS), dr. Primož Kmecl (član; DOPPS) in dr. Tatjana Čelik (predsednica; Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU). Predsednica žirije je pripravila seznam del, ki so prišla v poštev za nagrado Zlati legat 2012, in ga posredovala v dopolnitev članoma komisije. Seznam relevantnih del je obsegal deset del in bil s strani žirije potrjen dne 4. 3. 2014. Vključeval je dela, ki so bila objavljena v reviji *Acrocephalus* (5 del), dela iz ožjega izbora iz leta 2011 (3 dela), eno delo, objavljeno v tuji znanstveni reviji, in eno strokovno monografijo. V drugih potencialnih revijah (*Scopolia*, *Annales*, *Biološki vestnik*) v letu 2012 ni bilo objav z ornitološko vsebino. Na razpis za nagrado Zlati legat 2012, objavljen v reviji *Svet ptic* št. 4/2013, ni prispelo nobeno delo.

Žirija je na seji dne 21. 3. 2014, ki je potekala v prostorih DOPPS (Tržaška cesta 2, Ljubljana), obravnavala vseh deset del, ki so prišla v poštev za nagrado Zlati legat 2012. Vsak član žirije je iz nabora desetih del izbral pet najboljših in utemeljil njihov izbor. Na osnovi izborov članov žirije se je v ožji izbor uvrstilo sedem del, navedenih v nadaljevanju po abecednem vrstnem redu avtorjev:

- BORDJAN D. (2012): Vodne ptice in ujede Cerknškega polja (južna Slovenija) v letih 2007 in 2008, s pregledom zanimivejših opazovanj do konca leta 2010. – *Acrocephalus* 33 (152/153): 25–104.
- HANŽEL J., ŠERE D. (2011): Seznam ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst. – *Acrocephalus* 32 (150/151): 143–203.
- KREČIČ P. (2011): Opis gnezditvenega ciklusa kačarja *Circus gallicus* na dveh lokacijah v JZ Sloveniji v letih 2010 in 2011. – *Acrocephalus* 32 (148/149): 53–66.
- ŠKORNIK I. (2012): Favnišični in ekološki pregled ptic Sečoveljskih solin. – Soline Pridelava soli d.o.o., Seča.
- ŠUMRADA T., HANŽEL J. (2012): The Kestrel *Falco tinnunculus* in Slovenia – A review of its distribution, population density, movements, breeding biology, diet and interactions with other species. – *Acrocephalus* 33 (152/153): 5–24.
- TOME D., DENAC D. (2012): Survival and development of predator avoidance in the post-fledging period of the Whinchat (*Saxicola rubetra*): consequences for

conservation measures. – *Journal of Ornithology* 153: 131–138.

- VREZEC A., DUKE G., KOVÁCS A., SAUROLA P., WERNHAM C., BURFIELD I., MOVALLI P., BERTONCELJ I. (2012): Overview of raptor monitoring activities in Europe. – *Acrocephalus* 33 (154/155): 145–157.

O delih, ki so prišla v ožji izbor, so člani žirije najprej ustno razpravljali, nato pa opravili tajno glasovanje, med katerim je vsak izmed njih iz ožjega izbora po svoji presoji izbral štiri dela in jih ocenil tako, da je najboljšemu dodelil pet točk, drugemu tri, tretjemu dve in četrtemu eno točko. Tri dela, ki so prejela največje število točk, je žirija razglasila kot nominirana dela za nagrado Zlati legat za leto 2012. V nadaljevanju podajam utemeljitev izbranih treh nominiranih del:

- BORDJAN D. (2012): Vodne ptice in ujede Cerknškega polja (južna Slovenija) v letih 2007 in 2008, s pregledom zanimivejših opazovanj do konca leta 2010. – *Acrocephalus* 33 (152/153): 25–104.

Avtor, ki se vrsto let posveča vodnim pticam in ujedam, v obsežnem delu predstavlja rezultate sistematičnega spremljanja omenjene avifavne na Cerknškem polju v obdobju med letoma 2007 in 2010 ter podatke vseh objavljenih preteklih opazovanj v tem območju. Delo je pomembna dopolnitev prve sistematične raziskave številčnosti in pojavljanja te skupine vrst, opravljene petnajst let prej (1992–1993). Avtor na pregleden način predstavi podatke o številčnosti, statusu, prostorski in časovni dinamiki pojavljanja 129 doslej opazovanih vrst vodnih ptic in ujed na Cerknškem polju. Uvodnim poglavjem s predstavitevjo območja, metod terenskega dela in obdelave podatkov ter prikazom splošnih ugotovitev, med katerimi najdemo tudi ocene števila parov pri gnezdkah, sledi obsežen sistematski del s pregledom vseh vrst vodnih ptic in ujed. Redno pojavljajočim se vrstam je namenjenega nekoliko več prostora, dinamika pojavljanja je pri vsaki predstavljena tudi s fenogramom. Temu sledi naravovarstveno vrednotenje ptic območja na podlagi ocen številčnosti populacij in varstvenih statusov vrst po standardnih nacionalnih in mednarodnih merilih, obsežen seznam literature in pregledna tabela s statusi vseh obravnavanih vrst. Delo odlikujejo predvsem obsežnost raziskave, podrobna analiza dobljenih rezultatov ter njihova uporabnost v naravovarstvene namene. Je odlična osnova za nadaljnje monitoringe avifavne raziskovanega območja.

- ŠKORNIK I. (2012): Favnišični in ekološki pregled ptic Sečoveljskih solin. – Soline Pridelava soli d.o.o., Seča.

Delo je strokovna monografija, ki na 279 straneh daje izčrpen in slikovit pogled v avifauno, zabeleženo v območju Sečoveljskih solin v obdobju od leta 1878 do 2009. Obravnava 292 vrst ptic; podatki o pojavljanju vrst pred letom 1983 so bolj ali manj naključne najdbe, od leta 1983 pa je bilo 16.800 favnističnih podatkov pridobljenih s sistematičnimi raziskavami. Avtor v uvodnem delu podrobno predstavi zgodovinske, geografske in klimatske značilnosti ter življenjska okolja Sečoveljskih solin. V nadaljevanju je 26 popisnih območij prikazanih s kratkim opisom, zemljevidom, fotografijo, diagrami o številu evidentiranih vrst in osebkih najpogostejših vrst v obdobju 1983–2009 ter podatki o pestrosti območja, predstavljenimi s tremi diverzitetnimi indeksi. Opisu metod zbiranja in obdelave podatkov sledi osrednji, favnistični pregled s predstavitevijo posameznih vrst, ki vključuje slovensko, angleško in latinsko ime ter status in pogostost pojavljanja vrste v teku leta, zemljevid razširjenosti, fotografijo in kratek opis. Pri redkih vrstah so navedeni vsi podatki o opazovanjih, pri drugih je fenologija prikazana z diagramom, pri gnezdkah so dodani še zemljevidi razširjenosti in številčnosti gnezdečih parov, diagram populacijskega trenda za obdobje 1983–2009 ter opis ekologije vrste. V zaključnem poglavju je statistično ovrednotena in z diagrami prikazana pestrost avifaune Sečoveljskih solin, dopolnjujejo jo zanimivejša opazovanja (podatki o najdbah, gnezdiščih, selitvenih poteh, prezimovališčih itd.) po skupinah ptic: gnezdilke, poletni gostje, preletniki, prezimovalke, redke vrste. Delo je bogat vir informacij za ljubitelje ptic, obiskovalce solin in naravovarstvenike. Je osnova za nadaljnje spremljanje stanja vrst in njihovih življenjskih okolij ter učinkovito upravljanje tega v Sloveniji in Sredozemlju pomembnega območja za ptice.

TOME D., DENAC D. (2012): Survival and development of predator avoidance in the post-fledging period of the Whinchat (*Saxicola rubetra*): consequences for conservation measures. – Journal of Ornithology 153: 131–138.

Delo je izviren znanstveni članek, v katerem avtorja s pomočjo sodobnih terenskih in analitičnih metod predstavita vzroke umrljivosti in stopnjo preživetja mladičev repaljščice od izvalitve do starosti 32 dni v habitatu, kjer ni človeških motenj (npr. prezgodnja košnja), ter vedenjsko strategijo umika mladičev ob motnji, ki jo lahko povzroča plenilec ali bližajoča se kosilnica. Nova spoznanja kažejo, da dosedanje naravovarstvene smernice za vrsto na zgodaj košenih

travniki, to je časovni zamik košnje v obdobje, ko je speljanih 80 % mladičev vseh gnezd populacije, niso ustrezne, zato avtorja predlagata zamik košnje še za 14 dni. Delo je pomemben prispevek k poznavanju ekologije vrste in izjemno tehten znanstveno-strokovni argument pri preoblikovanju naravovarstvenih ukrepov za varstvo te indikatorske vrste travnišč. Delo odlikujejo predvsem izvirnost raziskave, celostna in pregledna analiza dobljenih rezultatov na znanstvenem nivoju, sporočilnost in uporabnost zbranih podatkov. Članek je objavljen v vrhunski ornitološki reviji, je znanstveni prispevek na najvišjem nivoju, na katerem je bilo doslej objavljenih le nekaj ornitoloških del slovenskih avtorjev.

Največ točk in s tem nagrado Zlati legat za leto 2012 je prejelo monografsko delo avtorja Iztoka Škornika z naslovom "Favnistični in ekološki pregled ptic Sečoveljskih solin". Nagrada je bila svečano podeljena na Letnem zboru članov DOPPS, ki je potekal 28. 3. 2014 v Grand hotelu Union v Ljubljani. Člani žirije izrekamo iskrene čestitke avtorju nagrade in avtorjem obeh nominiranih del! Hvala tudi vsem drugim piscem, ki ste s svojimi deli sodelovali v izboru za najboljše delo s področja ornitologije za leto 2012.

TATJANA ČELIK
predsednica žirije Zlati legat 2012